

Discriminatieklimaat Gelderland Zuid

ieder1gelijk, bureau gelijke behandeling

Gelderland Zuid

November 2009

Colofon

Uitgave

I&O Research BV
Van Dedemstraat 6c
1624 NN Hoorn
Tel: (0229) 282555

Rapportnummer

2009-1657

Datum

November 2009

Opdrachtgever

ieder1gelijk, bureau gelijke behandeling Gelderland Zuid
De Ruyterstraat 17
6512 GA Nijmegen

Auteurs

Drs. Marion Holzmann
Drs. Ankie Lempens
Layla Leerschool, MSc.

Bestellingen

Exemplaren zijn verkrijgbaar bij de opdrachtgever

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoud	blz.
Samenvatting	I
1. Inleiding	1
2. Vóórkomen van discriminatie	3
3. Discriminatiegronden	6
4. Locatie waar discriminatie plaatsvindt	8
5. Uitingsvorm van discriminatie	9
6. Meldingsbereidheid	10
7. Discriminatie in de omgeving	12
8. Bekendheid Bureau Gelijke Behandeling Gelderland Zuid	14
Bijlage - Onderzoeksverantwoording	15

Samenvatting

Discriminatie blijft een hardnekkig verschijnsel in de Nederlandse samenleving, zo blijkt uit diverse onderzoeken. De ADV-wet¹ verplicht alle gemeenten voor januari 2010 een antidiscriminatievoorziening in te stellen. Dat maakt het voor lokale overheden nog belangrijker zicht te krijgen op het plaatselijk discriminatieklimaat.

Ieder1gelijk, bureau gelijke behandeling **Gelderland Zuid**² heeft het initiatief genomen tot het onderzoeken van het discriminatieklimaat in de regio. Doel van het onderzoek is het bieden van inzicht in het actuele discriminatieklimaat. Welk deel van de bevolking krijgt ermee te maken? Om welke vormen van discriminatie gaat het? Wordt het gemeld? En zijn er verschillen tussen de landelijke en stedelijke gebieden van Gelderland Zuid? De resultaten van het onderzoek bieden een basis voor verdere versterking van het antidiscriminatiebeleid in de regio Gelderland Zuid.

Dit rapport bevat de resultaten van de quickscan discriminatie Gelderland Zuid. Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van een online vragenlijst die is afgenomen onder een representatieve groep inwoners van Gelderland Zuid. Ruim 1.800 mensen hebben de vragenlijst ingevuld.

Vóórkomen van discriminatie

Eén op de vijf inwoners van Gelderland Zuid kreeg in de afgelopen 12 maanden met discriminatie te maken. Dit percentage is een fractie hoger in de stedelijke gebieden dan op het platteland. Het aandeel inwoners dat discriminatie ervaart, is onder allochtonen nauwelijks hoger dan onder autochtonen. Wel krijgen gediscrimineerde allochtonen te maken met een groter aantal vormen van discriminatie dan gediscrimineerde autochtonen.

Bij de meerderheid van de gediscrimineerden heeft het discriminatie-incident invloed op het leven, voor 6% zelfs in sterke mate. Ook denkt een kwart van de gediscrimineerde inwoners dat het leven er rooskleuriger uit zou zien zonder discriminatie. Met name gediscrimineerde allochtonen geven aan dat discriminatie een grote invloed heeft op hun leven en een leven zonder discriminatie er positiever uit zou zien.

Op basis van deze cijfers is een globale schatting te maken van het aantal volwassen personen in de regio Gelderland Zuid dat het afgelopen jaar met discriminatie te maken kreeg. Met een marge van 5% zijn dit in totaal tussen de 77.000 en 85.000 personen.

Type discriminatie

Van de verschillende typen discriminatie komt leeftijdsdiscriminatie het meest voor in Gelderland Zuid, met name ouderen ervaren deze vorm van discriminatie. Andere veel voorkomende vormen zijn discriminatie op grond van kleding of uiterlijk en op grond van handicap/chronische ziekte.

Allochtonen krijgen veel vaker dan autochtonen te maken met bepaalde vormen van discriminatie. Onder de gediscrimineerde allochtonen gaat het naast leeftijdsdiscriminatie in hoofdzaak om discriminatie vanwege huidskleur of ras en afkomst. Het zijn vooral allochtonen die zich niet-Nederlands voelen, die aangeven in de afgelopen 12 maanden gediscrimineerd te zijn.

¹ ADV staat voor antidiscriminatievoorziening.

² Voorheen het Bureau Gelijke Behandeling Gelderland Zuid

Aard en locatie discriminatie

Aan degenen die met discriminatie te maken hebben gehad, is gevraagd wat hen is overkomen. De meeste van hen karakteriseren dit zelf als 'ongelijkwaardige behandeling'³. Ook gaat het vaak om het gebruik van discriminerende taal en het mijden van contact.

Discriminatie vindt hoofdzakelijk plaats in de buurt of op straat. Verder doet relatief veel discriminatie zich voor in de werksfeer – op het werk zelf of bij een sollicitatie. Ook discriminatie-ervaringen tijdens het uitgaan en winkelen komen redelijk veel voor.

Meldingsbereidheid

Discriminatie wordt meestal niet gemeld: slechts 17% maakt melding van de ervaren ongelijkheid. Van de gediscrimineerden die het incident wel meldden, stapte het merendeel naar de politie. Slechts 1% meldde het incident bij een meldpunt voor discriminatie. De meldingsbereidheid onder allochtonen en autochtonen is gelijk.

Het 'niet belangrijk genoeg' vinden van het incident, is de meest genoemde reden om geen melding te doen. Daarnaast worden 'melden helpt niet' en 'ik wil er geen aandacht aan schenken' vaak genoemd als reden van het niet melden.

Discriminatie in de directe omgeving

Ruim een derde van de inwoners in de regio Gelderland Zuid heeft recent een geval van discriminatie waargenomen in de directe omgeving. Opmerkelijk is dat discriminatie vanwege huidskleur of ras dan het meest wordt genoemd, terwijl deze vorm van ongelijke behandeling veel minder mensen (zelf) overkomt. Het feit dat men vooral alert is op discriminatie op basis van huidskleur of ras, duidt erop dat hieraan een grotere maatschappelijke betekenis wordt toegekend dan aan vaker voorkomende vormen van discriminatie, zoals op basis van geslacht of leeftijd.

Bekendheid bureau

Bijna een kwart van de inwoners in Gelderland Zuid heeft wel eens van het Bureau Gelijke Behandeling Gelderland Zuid⁴ gehoord, of weet wat de taken van het bureau inhouden.

---

³ De respondenten konden uit negen aangegeven uitingen van discriminatie kiezen, of een eigen antwoord formuleren.

⁴ Sinds oktober 2009 heet het bureau **ieder1gelijk**, bureau gelijke behandeling **Gelderland Zuid**.

1. Inleiding

Beleidscontext

Het Rijk stelt sinds 2008 jaarlijks structureel gelden beschikbaar aan provincies en gemeenten voor de bestrijding van discriminatie. Daarnaast heeft de ministerraad op voorstel van het ministerie voor Wonen, Wijken en Integratie ingestemd met het wetsvoorstel om te komen tot een landelijk netwerk van antidiscriminatievoorzieningen (ADV-wet). Met ingang van het jaar januari 2010 verplicht deze wet gemeenten hun burgers toegang te bieden tot een onafhankelijke antidiscriminatievoorziening waar zij terecht kunnen met klachten over discriminatie. Ook zijn gemeenten verplicht tot registratie van deze klachten. Op grond van deze informatie kan discriminatie gerichter en effectiever aangepakt worden.

Artikel 1

"Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan."

Nederlandse Grondwet

Uit cijfers van de Commissie Gelijke Behandeling⁵ en de Monitor Rassendiscriminatie 2005⁶ blijkt dat een aanzienlijk deel van de populatie te maken krijgt met een discriminatie-ervaring. Het gaat hierbij om alle mogelijke vormen van discriminatie, onder meer op basis van etnische herkomst, geslacht, seksuele gerichtheid, ziekte, handicap en leeftijd. Discriminatie doet zich op alle maatschappelijke terreinen voor; op de werkvloer, op school, op straat en in de buurt, in het verenigings- en uitgaansleven, maar ook binnen de dienstverlening door organisaties, instellingen en overheden. Onderzoek wijst bovendien uit dat discriminatie jegens etnische minderheden verergert in tijden van hoge werkloosheid en een hoog immigratiesaldo – wat erop duidt dat deze vorm van discriminatie zich in de huidige recessie mogelijk vaker voordoet dan in perioden van economische bloei⁷. Uit eerder genoemde bronnen blijkt ook dat de meldingsbereidheid van burgers met een discriminatie-ervaring zeer gering is. Het aantal meldingen bij de Commissie Gelijke Behandeling en bij de antidiscriminatiebureaus blijkt dus slechts het topje van de ijsberg te zijn.

De komst van de ADV-wet maakt het voor lokale overheden nog belangrijker zicht te krijgen op het plaatselijk discriminatieklimaat. **ieder1gelijk**, bureau gelijke behandeling **Gelderland Zuid** heeft dan ook het initiatief genomen een onderzoek te laten uitvoeren naar het vóórkomen van discriminatie in hun werkgebied. Met de discriminatiecijfers ontstaat een beeld van het huidige discriminatieklimaat in de regio Gelderland Zuid. Bovendien maakt een regiobrede nulmeting het volgen van ontwikkelingen in de tijd mogelijk; wanneer zich opvallende verschuivingen voordoen, kan hierop worden ingezoomd om de achtergronden en oorzaken te bepalen zodat hierop tijdig kan worden ingespeeld. **ieder1gelijk**, bureau gelijke behandeling **Gelderland Zuid** wil daarom in 2011 een hermeting laten uitvoeren. Dit rapport beschrijft de resultaten van het regionale discriminatie-onderzoek.

⁵ Commissie Gelijke Behandeling, Jaarverslag 2005, 2006.

⁶ Boog, I. (redactie), Monitor Rassendiscriminatie 2005, Landelijk Bureau ter bestrijding van Rassendiscriminatie, Landelijke vereniging van Anti Discriminatie Bureaus en Meldpunten, Anne Frank Stichting, Universiteit Leiden, Rotterdam, 2006.

⁷ Coenders, M. Lubbers, M. Scheepers, P. en Verkuuten, M. (2008). More than Two Decades of Changing Ethnic Attitudes in the Netherlands, *Journal of Social Issues* 64-2, 269 – 285.

Doel van het onderzoek

Het onderzoek geeft inzicht in het discriminatieklimaat in Gelderland Zuid. De resultaten rond de prevalentie⁸ en meldingsbereidheid van discriminatie bieden een basis voor de versterking van het antidiscriminatiebeleid in de regio.

Het onderzoek richt zich op de volgende onderwerpen:

Eerst wordt ingegaan op het vóórkomen van discriminatie, het soort discriminatie en de locatie waar dit plaatsvindt. Tevens komen de meldingsbereidheid, de redenen van ondermelding en de bekendheid van het voormalige Bureau Gelijke Behandeling Gelderland Zuid aan bod.

Eenzelfde peiling is gehouden in de vijf regio's van de provincie Noord-Holland en de regio Zuidoost Brabant: de quickscan discriminatieklimaat Noord-Holland (2008) en Zuidoost Brabant (2009). Op hoofdpunten (te weten prevalentie van discriminatie, meldingsbereidheid, waarnemen van discriminatie in de omgeving en bekendheid met het bureau gelijke behandeling) worden de resultaten uit huidig onderzoek vergeleken met die van het onderzoek naar het discriminatieklimaat in Noord-Holland en Zuidoost Brabant.

Methode

Huidig onderzoek is verricht middels een digitale vragenlijst onder het internetpanel van PanelClix en het digitaal burgerpanel van de provincie Gelderland. PanelClix beschikt landelijk over een bestand van 230.000 leden. In de regio Gelderland Zuid telt PanelClix circa 6.000 leden van 18 jaar en ouder, die allen zijn uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek. Daarnaast zijn 434 deelnemers van het Gelderland Panel wonend in de regio Gelderland Zuid benaderd. Uiteindelijk hebben 1.826 inwoners deelgenomen aan het onderzoek, afkomstig uit alle 18 gemeenten van de regio Gelderland Zuid. Onder hen is een onderscheid gemaakt naar woongebied (landelijk of stedelijk). De gemeente Nijmegen vormt het stedelijk gebied. Alle overige gemeenten vallen onder het landelijk gebied (Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Geldermalsen, Groesbeek, Heumen, Lingewaal, Maasdriel, Millingen aan de Rijn, Neder-Betuwe, Neerijnen, Tiel, Ubbergen, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel).

Leeswijzer

In de hoofdstukken 2 tot en met 5 wordt de discriminatie beschreven die inwoners van Gelderland Zuid bij zichzelf hebben ervaren. Behandeld worden de prevalentie van discriminatie, het type discriminatie, de locatie waar de discriminatie heeft plaatsgevonden en de manier waarop de discriminatie wordt geuit. Ook wordt ingegaan op de mate waarin discriminatie het leven van gediscrimineerden beïnvloedt. Hoofdstuk 6 beschrijft de attitude van personen wat betreft het melden van discriminatie; hoe vaak wordt discriminatie gemeld en wat zijn redenen om discriminatie niet te melden? In hoofdstuk 7 wordt ingegaan op de mate waarin discriminatie in de directe omgeving wordt ervaren, dus in hoeverre men anderen gediscrimineerd ziet worden. Ook wordt besproken hoe wijkbewoners met elkaar omgaan. In hoofdstuk 8 komt de bekendheid van het Bureau Gelijke Behandeling Gelderland Zuid aan bod.

---

⁸ Het aandeel volwassen inwoners dat aangeeft discriminerend te zijn behandeld in het afgelopen jaar.

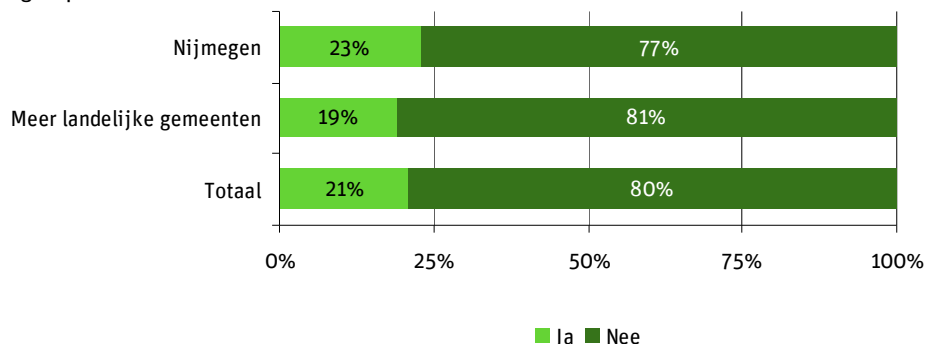
2. Vóórkomen van discriminatie

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de prevalentie van discriminatie. Hieronder wordt verstaan: het aandeel volwassen inwoners dat aangeeft discriminerend te zijn behandeld in de afgelopen 12 maanden.

In de afgelopen 12 maanden is 21% van de inwoners uit de regio Gelderland Zuid minstens één keer discriminerend behandeld. Ter vergelijking: in Noord-Holland was dit percentage in 2008 gemiddeld 12% en in de regio Zuidoost Brabant 20%⁹. De prevalentie van ongelijke behandeling is een fractie hoger onder inwoners uit Nijmegen dan onder bewoners van de meer landelijke gemeenten (23% versus 19%). Discriminatie komt in alle gemeenten in de regio Gelderland Zuid voor.

Figuur 2.1

Afgelopen 12 maanden discriminerend behandeld

Oudere bewoners (55 jaar en ouder) krijgen minder met discriminatie te maken dan de jongere bewoners in de regio. Vijftien procent van de ouderen is in het afgelopen jaar discriminerend behandeld, onder 18-29 jarigen en 30-54 jarigen is dat respectievelijk 26% en 21%.

⁹ Bronnen: Quickscan discriminatieklimaat Noord-Holland; I&O Research 2008 en Quickscan discriminatieklimaat Zuidoost Brabant, I&O Research 2009. In de regio Amsterdam-Amstelland 18%, Kennemerland 12%, Zaanstreek-Waterland 11%, Gooi- en Vechtstreek 9%, Noord-Holland Noord 6%.

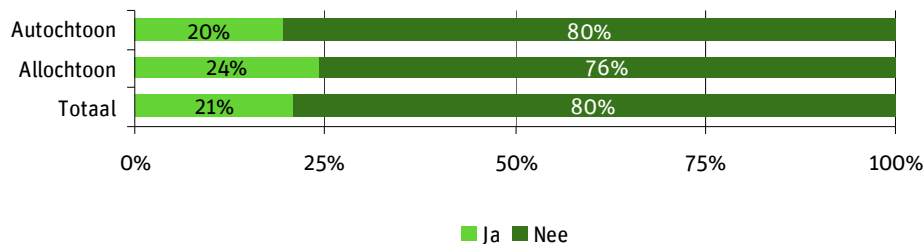
Schatting totaal aantal gediscrimineerde personen

De prevalentiecijfers van discriminatie zijn gebruikt als uitgangspunt voor een schatting van het totaal aantal volwassen personen in Gelderland Zuid dat op jaarbasis tenminste éénmaal direct te maken krijgt met discriminatie. Doorgerekend naar het aantal inwoners van 18 jaar en ouder in de regio¹⁰, wordt geschat dat er in een periode van één jaar tijd in totaal tussen de 77.000 en 85.000 volwassen inwoners uit Gelderland Zuid tenminste eenmaal zijn gediscrimineerd. In onderstaande tabel zijn de schattingen per deelgebied weergegeven.

Schatting aantal gediscrimineerde personen in Gelderland Zuid

	omvang volwassen bevolking	geschat aantal inwoners met een discriminatie-ervaring ¹¹
Nijmegen	127.754	28.000 – 31.000
Meer landelijk woongebied	269.154	49.000 – 54.000
totaal	396.908	77.000 - 85.000

Eén op de vijf autochtonen is in de afgelopen 12 maanden gediscrimineerd, onder allochtonen is dit aandeel ongeveer gelijk¹².

Figuur 2.2**Discriminatie naar herkomst**

Bij vaststelling van de etnische herkomst is uitgegaan van de CBS-definitie¹³. Daarnaast is gevraagd tot welke etnische groepering men zichzelf rekent. Tweederde van de allochtonen rekent zichzelf tot de Nederlandse bevolkingsgroep. De overige allochtonen delen zichzelf in naar de bevolkingsgroep van het land van herkomst.

Het aandeel gediscrimineerden is een stuk hoger onder allochtonen die zichzelf niet primair als Nederlander beschouwen dan onder allochtonen die zich wél Nederlands voelen (35% versus 19%). Dit beeld is ook in andere peilingen waarneembaar. In dit onderzoek kan een oorzakelijk verband niet worden aangetoond.

¹⁰ Bron: CBS januari 2009.

¹¹ Uitgaande van een betrouwbaarheidsmarge van 5%.

¹² Hierbij dient te worden opgemerkt dat het aantal (gediscrimineerde) allochtonen niet groot is.

¹³ Iemand wordt tot de allochtonen gerekend als de persoon zelf of tenminste één van de ouders in het buitenland is geboren.

Aantal verschillende vormen

Van degenen die zich in de afgelopen 12 maanden gediscrimineerd voelden, noemt bijna driekwart één vorm van discriminatie. Verder noemt 22% twee typen discriminatie en 5% noemt er drie of meer. Meer allochtonen dan autochtonen ondervinden meerdere vormen van discriminatie (41% versus 25%). Ook meer jongeren (18-29 jaar) krijgen vaker met meerdere vormen van discriminatie te maken.

Gemiddeld aantal keren ervaren discriminatie

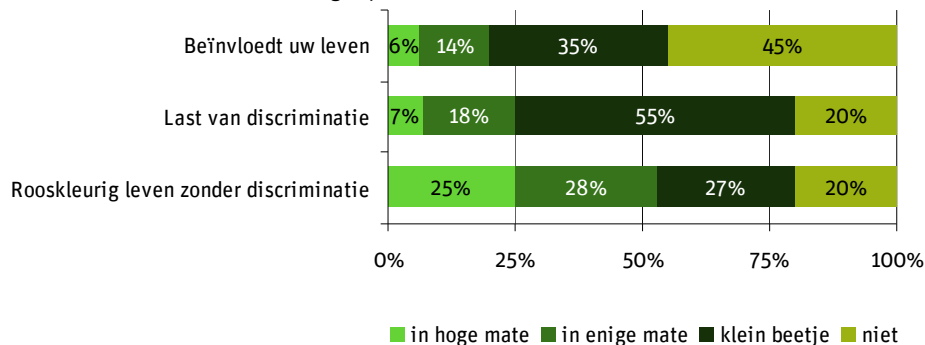
Met name inwoners die gediscrimineerd worden op grond van afkomst (geboorteland van de ouders) ondervinden deze vorm van discriminatie meerdere keren per jaar (gemiddeld 35 keer per jaar). Ook discriminatie op grond van seksuele gerichtheid/geaardheid en handicap of chronische ziekte komt frequent voor (gemiddeld 19 en 17 keer per jaar).

Impact

Voor de meerderheid van de gediscrimineerden heeft de discriminatie-ervaring invloed op het dagelijks leven. Bij 6% van de gediscrimineerden geldt dit zelfs in zeer hoge mate. Een vergelijkbaar aandeel heeft (zeer) veel last van discriminatie. Een kwart van de gediscrimineerde inwoners denkt dat het leven er rooskleuriger uit zou zien zonder discriminatie. Met name gediscrimineerde allochtonen geven aan dat discriminatie een grote invloed heeft op hun leven en een leven zonder discriminatie er positiever uit zou zien.

Figuur 2.3

Invloed van discriminatie in dagelijks leven

3. Discriminatiegronden

Leeftijdscriminatie komt het meest voor in Gelderland Zuid. Ditzelfde beeld is te zien in de regio's van Noord-Holland en Zuidoost Brabant. Het zijn met name personen van 55 jaar en ouder die hiermee te maken krijgen (56%). Alle genoemde cijfers zijn percentages van personen die hebben aangegeven in de afgelopen 12 maanden discriminerend te zijn behandeld, dus niet van de gehele populatie.

Tabel 3.1

Vorm van discriminatie (meerdere antwoorden mogelijk)¹⁴

	stedelijk woongebied	landelijk woongebied	totaal
leeftijd	36%	39%	38%
kleding en/of uiterlijk	22%	19%	20%
handicap of chronische ziekte	14%	20%	17%
geslacht	15%	10%	12%
seksuele gerichtheid/geaardheid	12%	9%	10%
godsdienst/geloof	9%	10%	9%
huidskleur/ras	11%	6%	8%
levensovertuiging en/of politieke gezindheid	2%	7%	5%
geboorteland zelf/(groot)ouders	6%	1%	3%
anders	7%	12%	10%

Kleding/uiterlijk

Van de gediscrimineerde inwoners uit Gelderland Zuid voelt één op de vijf zich gediscrimineerd vanwege kleding en/of uiterlijk. Dit geldt vooral voor jongeren. Dertig procent van de gediscrimineerde jongeren heeft in de afgelopen twaalf maanden met deze vorm van discriminatie te maken gekregen, terwijl dit percentage onder de 30-54 jarigen en de inwoners van 55 jaar en ouder op respectievelijk 17% en 12% ligt. Vrouwen voelen zich vaker gediscrimineerd op hun kleding en uiterlijk dan mannen.

Handicap of chronische ziekte

Van de inwoners die in het afgelopen jaar discriminerend zijn behandeld, is 17% gediscrimineerd vanwege een handicap of chronische ziekte. Verhoudingsgewijs komt discriminatie op grond van deze reden vaker voor in de meer landelijke woongebieden dan in Nijmegen. 55-plussers krijgen relatief vaker (20%) dan 18-29 jarigen (9%) te maken met discriminatie op basis van een handicap of chronische ziekte.

Geslacht

Twaalf procent van de gediscrimineerde inwoners uit Gelderland Zuid zegt oneerlijk te zijn behandeld vanwege hun man of vrouw zijn. Dit aandeel is naar verhouding nagenoeg gelijk onder inwoners van het landelijk en stedelijk woongebied. Vooral vrouwen geven aan om deze reden te zijn gediscrimineerd (17%); onder mannen komt dit een stuk minder voor (6%).

¹⁴ Deze cijfers zijn percentages van personen die hebben aangegeven in de afgelopen 12 maanden discriminerend te zijn behandeld, dus niet van de gehele populatie.

Seksuele gerichtheid

Gediscrimineerd worden op basis van de seksuele gerichtheid, komt onder 10% van de gediscrimineerde inwoners uit Gelderland Zuid voor.

Huidskleur/ras en afkomst

Acht procent van de gediscrimineerde inwoners in Gelderland Zuid is in de afgelopen twaalf maanden gediscrimineerd op basis van huidskleur/ras. Dit gebeurt meer in Nijmegen dan in de landelijke gemeenten.

Als wordt gekeken naar verschillen tussen allochtonen en autochtonen, blijkt dat de allochtone bevolkingsgroep veel vaker met deze vorm van discriminatie te maken krijgt dan de autochtone groep. Van de allochtonen die discriminatie ervaren, voelt 31% zich gediscrimineerd vanwege huidskleur of ras, terwijl slechts 4% van de gediscrimineerde autochtonen zich op deze grond gediscrimineerd voelt. Een toelichting van een autochtone inwoner: "Ik voel me gediscrimineerd omdat ik Nederlander ben en geen moslim."

Dit verklaart waarschijnlijk het verschil in prevalentie van deze vorm van discriminatie tussen het stedelijk en landelijk woongebied. In Nijmegen wonen relatief meer allochtonen dan in het landelijk woongebied¹⁵.

Ook als het gaat om discriminatie op basis van het geboorteland is de prevalentie hoger onder allochtonen. Gediscrimineerd worden vanwege het geboorteland van zichzelf of de ouders is ruim een vijfde van de gediscrimineerde allochtonen, maar geen van de gediscrimineerde autochtonen overkomen.

Levensovertuiging en/of politieke gezindheid

Van de gediscrimineerde inwoners voelt 5% zich gediscrimineerd vanwege de levensovertuiging of politieke gezindheid. In Nijmegen ligt dit percentage een fractie hoger dan in het meer landelijke woongebied (7% en 2%). Meer allochtonen dan autochtonen ondervinden discriminatie vanwege hun levens- of politieke gezindheid (9% en 5%). Ook leeftijd speelt hierin een rol, meer ouderen overkomt discriminatie op basis van levensovertuiging en/of politieke gezindheid (18-29 jaar: 1%, 30-54 jaar: 6%, 55 jaar en ouder: 7%).

Godsdienst/geloof

Relatief veel allochtonen krijgen te maken met discriminatie op grond van geloof of geloofsovertuiging. Van alle gediscrimineerde inwoners heeft 9% met dit type van doen gehad. Onder allochtonen is dit 17% en onder autochtonen 8%.

Andere vormen

Naast de voorgelegde typen discriminatie kon ook een categorie 'anders' worden ingevuld, waarbij men zelf kon aangeven op grond waarvan men zich ongelijk behandeld heeft gevoeld. Hierbij valt vooral discriminatie vanwege gewicht, accent, werk, inkomen, moederschap en zwangerschap op.

---

¹⁵ Vanwege te kleine aantallen kan dit niet getoetst worden.

4. Locatie waar discriminatie plaatsvindt

Waar vond het discriminatie-incident plaats? Bij de meerderheid van de inwoners uit Gelderland Zuid met een discriminatie-ervaring deed deze zich voor op één locatie (63%). Verder geeft 23% van de inwoners aan dat de discriminatie zich op twee locaties voordeed en bijna 13% noemt drie of meer locaties. In deze gevallen gaat het dus om meer dan één incident. Alle genoemde cijfers zijn percentages van personen die hebben aangegeven in de afgelopen 12 maanden discriminerend te zijn behandeld, dus niet van de gehele populatie.

De discriminatie vond vooral plaats in de openbare ruimte, namelijk in de buurt of op straat. Ook op het werk, bij het solliciteren en uitgaansgelegenheden komt discriminatie relatief veel voor. In de buurt/op straat, bij het solliciteren en op het werk zijn locaties waar in Noord-Holland en de regio Zuidoost Brabant ook de meeste discriminatie plaatsvond. Opvallend is dat bijna de helft van alle gediscrimineerden in Gelderland Zuid minstens één arbeidsgerelateerde vorm noemt (op het werk of tijdens een sollicitatie).

Zeven procent van de gediscrimineerden voelt zich gediscrimineerd bij (overheids)diensten en eenzelfde percentage bij het sporten. Tijdens de opleiding of stage komt discriminatie minder vaak voor. Andere specifieke locaties die zijn genoemd: bij families/bekenden, in de media, in het openbaar vervoer en op de school van de kinderen.

Tabel 4.1

Locatie van discriminatie (meerdere antwoorden mogelijk)

	stedelijk woongebied	landelijk woongebied	totaal
in de buurt of op straat	39%	33%	35%
bij het solliciteren	24%	27%	26%
op het werk	25%	21%	22%
bij uitgaansgelegenheden	27%	20%	22%
bij het winkelen	19%	21%	21%
bij (overheids)diensten ¹⁶	2%	10%	7%
bij sport	8%	6%	7%
tijdens de opleiding	7%	4%	5%
op de stageplek	2%	2%	2%
anders	8%	12%	11%

Verder vallen de volgende verschillen op:

- Meer allochtonen voelen zich gediscrimineerd in buurt/op straat dan autochtonen (55% versus 33%);
- Meer allochtonen voelen zich gediscrimineerd bij uitgaansgelegenheden dan autochtonen (33% versus 20%);
- Meer vrouwen dan mannen krijgen tijdens het winkelen te maken met discriminatie (25% versus 17%);
- Meer mannen dan vrouwen ervaren discriminatie bij uitgaansgelegenheden (26% versus 17%). Ook ervaren meer jongeren dan 30-54 jarigen en 55-plussers discriminatie tijdens het uitgaan (37%, 18% en 14%);
- Discriminatie op het werk komt vooral voor onder 30-54 jarigen (18-29 jaar 19%, 30-54 jaar 25%, 55 jaar en ouder 19%);
- Discriminatie bij het solliciteren wordt met name door ouderen ervaren (18-29 jaar 20%, 30-54 jaar 26%, 55 jaar en ouder 32%).

¹⁶ Voorbeelden van (overheids)diensten: politie, gemeente, dokterspraktijk, ziekenhuis, UWV, centrum voor werk en inkomen/arbeidsbureau, schuldhulpverlening/kredietbank, enz.

5. Uitingsvorm van discriminatie

Waar bestond de discriminatie uit? De respondenten konden uit negen aangegeven uitingsvormen van discriminatie kiezen, of een eigen antwoord formuleren. Zich 'niet als gelijkwaardig behandeld voelen' wordt het meest genoemd. Verder kreeg 43% van de gediscrimineerde inwoners uit Gelderland Zuid te maken met discriminerende opmerkingen of gescheld. Ook in Noord-Holland en de regio Zuidoost Brabant komen deze uitingsvormen van discriminatie het meest voor. Het 'mijden van contact' is door 19% van de gediscrimineerden in Gelderland Zuid ervaren.

Alle genoemde percentages zijn percentages van personen die hebben aangegeven in de afgelopen 12 maanden discriminerend te zijn behandeld, dus niet van de gehele populatie.

Tabel 5.1

Soort discriminerende behandeling (meerdere antwoorden mogelijk)

	stedelijk woongebied	landelijk woongebied	totaal
niet als gelijkwaardig behandelen	57%	49%	52%
discr. opmerking/schelden	46%	42%	43%
contact mijden	18%	19%	19%
treiteren/pesten	14%	13%	14%
bedreiging	10%	10%	10%
discriminerende uitingsvormen media	2%	6%	4%
beschad. /bekladden eigendommen	2%	5%	4%
lichamelijk geweld	0%	4%	3%
discriminerende leuzen op muren	2%	2%	2%
anders	15%	16%	16%

De meerderheid van degenen die worden gediscrimineerd, noemt één uitingsvorm van discriminatie (62%). Verder noemt 21% twee verschillende vormen en 17% drie of meer vormen. Aangezien een beduidend deel van de inwoners meer dan één keer discriminerend is behandeld, is het goed mogelijk dat deze verschillende uitingsvormen van discriminatie op verschillende momenten hebben plaatsgevonden.

Onder de categorie 'anders' worden voornamelijk werkgerelateerde gevallen genoemd: een ongemotiveerde afwijzing voor een baan, het niet uitnodigen voor een sollicitatiegesprek, een vermelding van een leeftijdsgrens bij vacatures en weigering van werk door leeftijd of lichamelijke beperkingen (zoals astma). Verder wordt ook het weigeren van entree bij een café, ongelijke belastingbetalingen en het uitsluiten bij verenigingen genoemd.

De verschillen naar deelgroepen:

- Meer allochtonen dan autochtonen noemen 'discriminerende opmerkingen/schelden' (57% versus 41%);
- Onder ouderen komen discriminerende opmerkingen/schelden minder voor dan onder jongeren (18-29 jaar 45%, 30-54 jaar 45%, 55 jaar en ouder 35%). Ook het ongelijkwaardig behandelen gebeurt minder onder ouderen (18-29 jaar 59%, 30-54 jaar 52%, 55 jaar en ouder 42%).

6. Meldingsbereidheid

De meeste inwoners uit Gelderland Zuid die met discriminatie te maken kregen, maakten hiervan geen melding (83%). Dit beeld stemt overeen met de situatie in Noord-Holland en Zuidoost Brabant. Degenen die het incident wel hebben gemeld, deden dit doorgaans bij één instantie. Slechts 1% ging naar het meldpunt voor discriminatie.

In Nijmegen wordt er in iets meer gevallen een melding gemaakt van discriminerende ervaringen dan in de meer landelijke gemeenten. De meldingsbereidheid onder allochtonen en autochtonen is gelijk.

Alle genoemde percentages zijn percentages van personen die hebben aangegeven in de afgelopen 12 maanden discriminerend te zijn behandeld, dus niet van de gehele populatie.

Tabel 6.1

Melding discriminatie (meerdere antwoorden mogelijk)

	stedelijk woongebied	landelijk woongebied	totaal
nee	87%	81%	83%
ja, bij vertrouwenspersoon werk	4%	3%	3%
ja, bij de politie	5%	8%	7%
ja, bij meldpunt voor discriminatie	2%	1%	1%
ja, bij andere instelling of persoon ¹⁷	5%	10%	8%

Interessant is om te kijken of er een verband is tussen de vorm van discriminatie en de meldingsbereidheid. Vanwege de lage aantallen melders, is statistische toetsing van deze verbanden niet mogelijk. De cijfers indiceren wel dat met name vormen van discriminatie zoals levensovertuiging, handicap/chronische ziekte, geboorteland en huidskleur/ras worden gemeld bij de diverse instanties. Discriminatie op andere gronden lijken minder te worden aangegeven.

Ook is gekeken naar de relatie tussen de locatie van het discriminatievoorval en de meldingsbereidheid. Discriminatie tijdens de opleiding, stage en tijdens het sporten worden relatief weinig gemeld. Er wordt vaker gemeld wanneer discriminatie heeft plaatsgevonden tijdens het werk, op straat, en bij (overheids)diensten. Ook hier is vanwege het lage aantal melders een statistische toetsing van de verbanden niet mogelijk.

Tenslotte wordt ingegaan op de relatie tussen de uitingsvorm van discriminatie en de meldingsbereidheid. Voornamelijk discriminatie in de vorm van lichamelijk geweld, beschadiging/bekladding van persoonlijke eigendommen en bedreiging wordt gemeld. Vanwege het kleine aantal melders is een statistische toetsing van de verbanden niet mogelijk.

¹⁷ Hier wordt voornamelijk genoemd: bij de bedrijfsleiding, de beveiliging, de betreffende werkgever, de vakbond en partners en vrienden.

Redenen voor het niet-melden van discriminatie

Bijna een derde vond het incident niet belangrijk genoeg om te melden¹⁸. Ook helpt volgens 24% melden niet. Verder wil 20% van de gediscrimineerden geen aandacht aan het incident schenken en heeft 17% het probleem zelf opgelost.

Twaalf procent van de gediscrimineerde inwoners uit Gelderland Zuid vindt dat het teveel tijd en moeite kost om een melding te maken, 7% weet niet waar een melding gedaan kan worden en 9% weet niet zeker of het discriminatie betrof. In het stedelijk gebied blijkt men veel vaker geen melding te doen omdat men het niet belangrijk genoeg vindt. Verder zijn er weinig opvallende verschillen tussen Nijmegen en de meer landelijke gebieden.

Tabel 6.2

Waaronder discriminatie niet gemeld (meerdere antwoorden mogelijk)

	stedelijk woongebied	landelijk woongebied	totaal
niet belangrijk genoeg	39%	27%	31%
melden helpt niet	22%	25%	24%
geen aandacht aan schenken	23%	18%	20%
zelf opgelost	17%	17%	17%
kost teveel tijd/moeite	14%	12%	12%
niet zeker dat het discriminatie was	8%	9%	9%
weet niet waar gemeld kan worden	7%	7%	7%
bang voor gevolgen	5%	4%	5%
anders ¹⁹	7%	9%	8%

De volgende verschillen vallen op:

- Relatief meer mannen dan vrouwen geven aan het probleem zelf opgelost te hebben (19% versus 10%);
- Meer jongeren dan 30-54 jarigen en ouderen vinden de discriminatie niet belangrijk genoeg om te melden (18-29 jaar: 47%, 30-54 jaar: 27% en 55 jaar en ouder: 20%).

¹⁸ Deze percentages hebben betrekking op de inwoners die in de afgelopen 12 maanden discriminerend zijn behandeld en hier geen melding van hebben gedaan.

¹⁹ Hieronder wordt onder andere genoemd: 'discriminatie is moeilijk te bewijzen' en 'discriminatie went'.

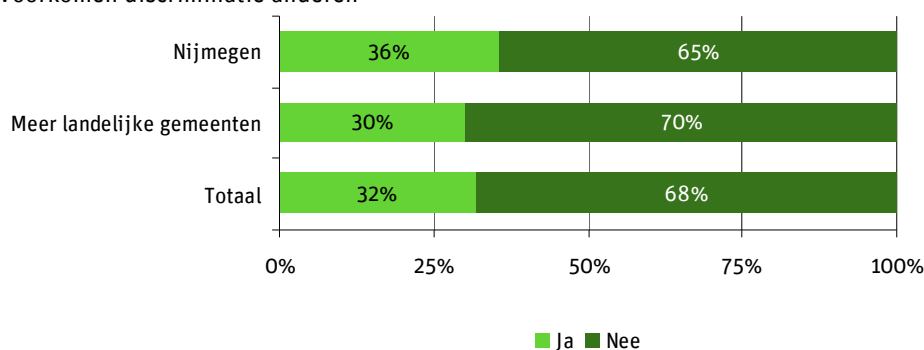
7. Discriminatie in de omgeving

Naast de vraag of men zelf discriminatie heeft meegemaakt, is gekeken of men discriminatie in de omgeving heeft waargenomen. Een derde van de inwoners in Gelderland Zuid is getuige geweest van discriminatie. Ter vergelijking: in Noord-Holland en de regio Zuidoost Brabant zagen respectievelijk 25% en 26% van de inwoners discriminatie in de omgeving.

Meer mensen die zelf discriminatie meemaakten, namen dit waar in hun omgeving dan mensen die geen discriminatie-ervaring hebben (59% versus 25%). Meer 18-29 jarigen zien discriminatie bij anderen dan 30-54 jarigen en 55-plussers (38% versus 32% en 27%).

Figuur 7.1

Voorkomen discriminatie anderen

De meerderheid (65%) van degenen die discriminatie in de omgeving hebben meegemaakt, noemt één discriminatiegrond. Verder noemt 19% twee vormen van discriminatie en de rest noemt drie of meer vormen.

Het gaat daarbij opvallend vaak om discriminatie vanwege huidskleur of ras. Seksuele gerichtheid, godsdienst/geloof en handicap of chronische ziekte volgen daarna. In de categorie 'anders' wordt onder meer genoemd: zijn of haar verleden, overgewicht, intelligentie, pesten op school en keuze van geneeswijze. Alle genoemde percentages zijn percentages van personen die hebben aangegeven discriminatie in de omgeving te hebben waargenomen, dus niet van de gehele populatie.

Tabel 7.1

Vorm van discriminatie anderen (meerdere antwoorden mogelijk)

	stedelijk woongebied	landelijk woongebied	totaal
huidskleur/ras	40%	41%	40%
seksuele gerichtheid/geaardheid	25%	27%	26%
godsdienst/geloof	18%	24%	22%
handicap of chronische ziekte	20%	19%	19%
kleding en/of uiterlijk	13%	17%	15%
leeftijd	17%	10%	12%
levensovertuiging en/of politieke gezindheid	8%	11%	10%
geboorteland/(groot)ouders	9%	9%	9%
geslacht	10%	7%	8%
anders	3%	5%	4%

Hieronder worden de verschillen tussen de deelgroepen weergegeven.

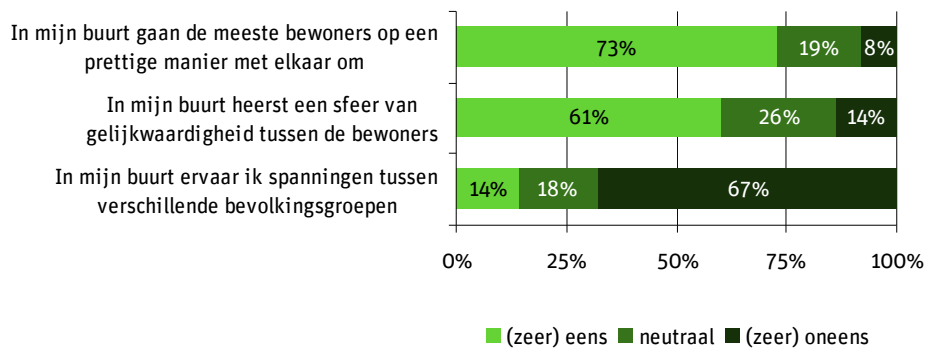
- Relatief veel jongeren hebben discriminatie vanwege geloof of godsdienst waargenomen (18-29 jaar: 29%, 30-54 jaar: 21%, 55 jaar en ouder: 16%);
- Ook nemen jongeren relatief vaak discriminatie op grond van huidskleur of ras waar (18-29 jaar: 50%, 30-54 jaar: 42%, 55 jaar en ouder: 27%).

Woonomgeving

De meerderheid van de inwoners in de regio Gelderland Zuid vindt dat de meeste wijkbewoners op een prettige manier met elkaar omgaan. Volgens zes op de tien bewoners voelen de bewoners zich gelijkwaardig. Toch ziet 14% dit heel anders; volgens hen bestaan er geen gelijkwaardige gevoelens. Een zelfde aandeel ervaart spanningen tussen verschillende bevolkingsgroepen in de wijk.

Figuur 7.2

Oordeel directe woonomgeving

Verder vallen de volgende aspecten op:

- In Nijmegen zijn meer negatieve gevoelens over de directe woonomgeving dan in de meer landelijke gemeenten; men ziet meer spanningen tussen verschillende bevolkingsgroepen en ervaart een minder goede sfeer qua gelijkwaardigheid tussen de bewoners;
- Ook inwoners die zelf of bij anderen een discriminatie-ervaring ervaren, oordelen minder positief over de sfeer in de wijk dan inwoners die deze ervaring niet hebben;
- Voornamelijk autochtonen vinden dat de meeste wijkbewoners prettig met elkaar omgaan.

8. Bekendheid Bureau Gelijke Behandeling Gelderland Zuid

Het merendeel van de inwoners in Gelderland Zuid is niet bekend met het Bureau Gelijke Behandeling Gelderland Zuid (78%). Bijna een kwart is wel op de hoogte van het bestaan van het bureau. Dit aandeel is relatief laag in vergelijking tot Noord-Holland, waar circa de helft van de inwoners het regionale discriminatie meldpunt kent. In de regio Zuidoost Brabant is ruim een derde hiermee bekend.

Vanaf oktober 2009 is de naamgeving van het Bureau Gelijke Behandeling Gelderland Zuid veranderd. De nieuwe naamgeving is **ieder1gelijk**, bureau gelijke behandeling **Gelderland Zuid**.

Tabel 8.1

Bekendheid Bureau Gelijke Behandeling Gelderland Zuid

	stedelijk woongebied	landelijk woongebied	totaal
ja, weet ook wat hun taken zijn	6%	5%	5%
ja, weet niet precies wat hun taken zijn	18%	16%	17%
nee, nooit van gehoord	76%	79%	78%

Aan de inwoners van Gelderland Zuid is tevens gevraagd of zij het Bureau Gelijke Behandeling Gelderland Zuid in de regio weten te vinden. Aangezien het gros van de inwoners niet bekend is met het bureau, weet het merendeel het ook niet te vinden (97%). Van de inwoners die bekend zijn met het adviespunt, kent 10% de locatie.

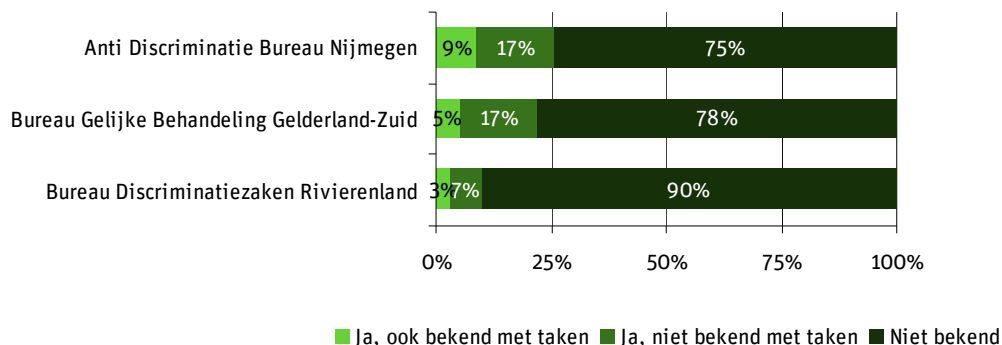
Het Bureau Gelijke Behandeling Gelderland Zuid is voortgekomen uit het Anti Discriminatie Bureau Nijmegen en Bureau Discriminatiezaken Rivierenland (Tiel). De inwoners uit Gelderland Zuid zijn het meest bekend met het voormalige Anti Discriminatie Bureau Nijmegen. Negentig procent van de bewoners is niet bekend met het Bureau Discriminatiezaken Rivierenland.

Meer gediscrimineerden dan niet-gediscrimineerden kennen het Anti Discriminatie Bureau Nijmegen (32% versus 23%). Bij de andere regio's zijn er geen verschillen.

In totaal kent 66% geen van de drie bureaus. Ruim één op de vijf kent er één, 8% kent er twee en 5% is bekend met alledrie de bureaus.

Figuur 8.1

Bekendheid bureaus

Bijlage - Onderzoeksverantwoording

ieder1gelijk, bureau gelijke behandeling **Gelderland Zuid** heeft het initiatief genomen een onderzoek te laten uitvoeren naar het vóórkomen van discriminatie in hun werkgebied. Het onderzoek dient inzicht te geven in het discriminatieklimaat in Gelderland Zuid. De resultaten rond het vóórkomen en de meldingsbereidheid van discriminatie bieden een basis voor de versterking van het antidiscriminatiebeleid in de betreffende regio.

Vragenlijst

De vragenlijst is ontwikkeld door het Art.1 Bureau Discriminatiezaken Noord-Holland Noord (voormalig Anti Discriminatie Buro Noord-Holland Noord) en vertegenwoordigers van de drie centrumgemeenten in Noord-Holland Noord voor het onderzoek naar het Discriminatieklimaat Noord-Holland Noord (juni 2007). In een later stadium van het onderzoek is ook I&O Research hierbij betrokken. Deze vragenlijst is tevens gebruikt voor het huidige onderzoek, waarbij in opdracht van **ieder1gelijk**, bureau gelijke behandeling **Gelderland Zuid** twee nieuwe onderwerpen zijn toegevoegd: de mate waarin discriminatie het leven van gediscrimineerden beïnvloedt en de omgang met wijkbewoners.

Respons

Ongeveer zesduizend inwoners uit de provincie Gelderland Zuid (allen leden van PanelClix) hebben een uitnodiging ontvangen om deel te nemen aan het onderzoek. Van hen hebben uiteindelijk 1.612 personen binnen de gestelde termijn de vragenlijst ingevuld. Daarnaast zijn 434 deelnemers van het Gelderland Panel wonend in de regio Gelderland Zuid benaderd. Hiervan hebben 214 respondenten de vragenlijst ingevuld.

Kenmerken respondenten

- Het merendeel van de respondenten is vrouw (1.056 respondenten ofwel 59%). Van alle deelnemers is 90% autochtoon (1.605 respondenten).
- Een minderheid van 10% (184 respondenten) is allochtoon, waarvan 28% westers en 72% niet-westers²⁰.
- Verder vallen de meeste respondenten in de leeftijdscategorie van 30 t/m 54 jaar (968 respondenten of 53%), 497 respondenten (27%) zijn tussen de 18 en 30 jaar oud en 360 respondenten zijn 55 jaar of ouder (20%).
- Tenslotte is 38% afkomstig uit Nijmegen en woont 62% in de meer landelijke gebieden van Gelderland Zuid.

---

²⁰ Tot de westerse herkomstlanden worden gerekend alle landen in Europa (maar zonder Turkije), Noord-Amerika, Oceanië, Japan en Indonesië (met inbegrip van het voormalig Nederlands-Indië). De niet-westerse herkomstlanden zijn Turkije en alle landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (met uitzondering van Japan en Indonesië). Bron: CBS.

Analyse

Weging

Er is een weging naar woongebied toegepast, waarbij de gegevens steeds zijn gewogen naar de mate van verstedelijking van de woongemeente (stedelijk woongebied versus landelijk woongebied), geslacht en leeftijd van de respondenten.

Statistische analyse

Indien er een verschil is gevonden, wordt dit aangegeven in de tekst. Er is een vergelijking gemaakt met verschillende achtergrondkenmerken: woongebied (stedelijk/landelijk), geslacht, leeftijd en etniciteit. Op een aantal hoofdpunten (te weten prevalentie van discriminatie bij respondenten zelf, waargenomen discriminatie in de omgeving, meldingsbereidheid en bekendheid van het adviespunt discriminatie) is een vergelijking gemaakt met het discriminatieonderzoek in Noord-Holland uit 2008. Deze resultaten zijn een gemiddelde van onderzoeken in vijf regio's in de provincie Noord-Holland. Het meetmoment van het eerste onderzoek is ongeveer 1,5 jaar geleden. Mede door de recente ontwikkelingen op het gebied van de antidiscriminatievoorzieningen, zouden eventuele verschillen verklaard kunnen worden door veranderingen in de tijd. Ook wordt vergeleken met de regio Zuidoost Brabant, waar in 2009 het onderzoek is uitgevoerd.

Van een verschil wordt gesproken indien de percentages significant van elkaar verschillen. Dit is getoetst met behulp van de Chi-kwadraat toets en een t-toets. Er is gebruik gemaakt van een significantieniveau van 0,05. Het aantal respondenten per vraag kan verschillen, omdat degenen die geen antwoord hebben gegeven, buiten beschouwing zijn gelaten. Indien percentages niet tot 100% optellen, is er sprake van een afrondingsverschil.